

En vésperas da morte de Franco, cando a fin do réxime era evidente, a oposición franquista da que terían que saír os protagonistas da democracia comezou a organizarse. Tratábase de estar preparados para o que vinera. Eran numerosas as forzas políticas clandestinas, pero tanto no interior coma as que tiñan os seus máximos dirixentes no estranxeiro, estaban moi divididas, tiñan poucos afiliados e, agás contadas excepcións, escasa capacidade de acción. Excepto ETA e algún pequeno grupúsculo, non eran partidarias da violencia. A súa forza radicaba no convencemento de que sen elas non se podería construír esa nova etapa da historia de España anunciada por don Juan Carlos I no día da súa proclamación como Rei de España, o 22 de novembro de 1977.

As palabras de don Juan Carlos producíronse nun clima de confusión, incerteza e esperanza. A penas transcorreran dous días da morte de Franco e o futuro era unha incógnita para todos. Temíase que houbose enfrontamentos, actuacións incontroladas, caza de "roxos", así que por aqueles días moitos decidiron tomar precaucións e non aparecer polos seus domicilios. O 27 dese mesmo mes repetíase a cerimonia de proclamación do Rei, aínda que esta vez o acto estaba destinado ó consumo exterior. Á mesma hora, numerosos manifestantes concentráronse ante as portas do cárcere de Carabanchel para pediren amnistía para os presos políticos. Houbo varios detidos. Sete anos despois, os socialistas chegarían ó poder apoiados por unha maioría de dez millóns de votos. Por primeira vez en medio século, a esquerda tiña nas súas mans o goberno da nación.

Cando morreu Franco, o 20 de novembro de 1975, o PCE era o partido máis poderoso e organizado da oposición, gracias en gran parte ás transformacións e á imaxe renovada coa que pretendía esvaece-los recoños anticomunistas na opinión pública española e internacional. Parte deste proceso da creación da Junta Democrática, presentada en xullo de 1974, en medio dunha grande expectación, por Santiago Carrillo (que empezaba a ser un pouco menos clandestino en España) e Rafael Calvo Serer (nonárquico, destacado membro do Opus Dei e editor do diario *Madrid*, cerrado por Franco) no hotel Lutetia de París á prensa internacional. A Junta Democrática era a posta en práctica da "acción democrática nacional" propiciada polo PCE e que buscaba formar unha alianza entre organizacións democráticas políticas e sindicais. Integrábanse, ademais do PCE, outros grupos minoritarios coma os socialistas de Enrique Tierno Galván (PSP) e de Rojas Marcos (Alianza Socialista de Andalucía), e personaxes como Antonio García Trevijano, José Vidal Beneyto, así como CCOO. Despois incluíríanse outros partidos máis á esquerda que se foron incorporando ó PCE, como a maoísta Bandera Roja, escindida do PSUC, o PTE, etc.

Os puntos fortes do programa eran a creación dun goberno provisional que restablecese as liberdades e convocase un referendo para decidir entre monarquía ou

república. En realidade tratábase de opoñerse á continuidade do réxime franquista baixo a monarquía de Juan Carlos, e, nalgún momento, proponlle a don Juan de Borbón, a través de García Trevijano, que encabece a Junta, o que rexeitou.

RUPTURA DEMOCRÁTICA

Outras moitas forzas rexeitaron entrar na Junta e, en xuño de 1975, crearon a Plataforma de Convergencia Democrática, integrada inicialmente polo PSOE, Izquierda Democrática (democr cristián de Ruiz-Giménez), Unión Social Demócrata Española (USDE), Organización Revolucionaria del Trabajo (OTR), Movimiento Comunista (MC) e Partido Carlista. Menos partidaria das mobilizacións populares cá Junta, en cambio tiña máis apoio exterior, gracias á Internacional Socialista á que pertencía o PSOE, que xa pasara polo Congreso de Suresnes —o XIII no exilio— no que, en 1994, os mozos do interior lle plantaron cara ó histórico Llopias coa formación do que pasaría a ser coñecido como o "pacto del Betis" entre sevillanos e bascos, e no que foi elixido secretario xeral Felipe González, coñecido polo alias de "Isidoro".

Na Plataforma había unha gran desconfianza cara ó protagonismo do PCE e estaban máis atentos a prepararse para o posfranquismo ca no derrocamento do franquismo na súa etapa final. Non obstante, abríronse conversas, que estiveron cheas de reticencias, e, pese ás diferencias estratéxicas, che-

gan a un acordo sobre o que se coñecería como "ruptura democrática".

O 30 de outubro de 1975 faise público o primeiro comunicado conxunto da Junta Democrática e da Plataforma de Convergencia Democrática, "A los pueblos de España", no que rexeitan "a continuidade do réxime e de tódalas institucións que fixeron imposibles as liberdades democráticas", e manifestan a súa vontade de emprender "sen dilación ningunha" accións políticas para a liberación dos presos e detidos políticos e sindicais e o retorno dos exiliados, o eficaz exercicio dos dereitos humanos e liberdades políticas, sen exclusión de ningún partido, así como o "pleno e efectivo exercicio dos dereitos e das liberdades políticas das distintas nacionalidades e rexións do Estado español". O último punto preconizaba "a ruptura democrática mediante a apertura dun período constituinte que conduza, a través dunha consulta popular baseada no sufraxio universal, a unha decisión sobre a forma do Estado e do Goberno".

O texto só ten eco nunha parte da prensa española, sobre todo as revistas políticas do momento como *Cuadernos para el Diálogo*, *Posible*, *Doblón Guadiana* e *Cambio 16*. Cinco meses despois, en maio de 1976, creárase a Plataforma de Organizaciones Democráticas, máis coñecida como a "Platajunta", o que supoñía un logro importante no proceso de unidade da oposición democrática. Para entón, o Goberno Arias Navarro/Fraga agonizaba e, dentro

del, Adolfo Suárez puxérase en contacto con algúns membros da oposición. CCOO conquistara o espazo laboral e clandestinos e ilegais empezaban a ser tolerados.

A TRANSICIÓN

Nos anos 1976 a 1978 prodúcese a transición propiamente dita. Cando, para sorpresa de todos, o 4 de xullo de 1976, Juan Carlos I nomeou a Suárez presidente do Goberno, a transición entrou nunha

fase de aceleración que poucos se atreverían a imaxinar. Ese mesmo ano celébrase o primeiro congreso de UGT en España desde a guerra civil. A pouco de chegar á presidencia do Goberno, sucedéronse as citas secretas de Suárez cos principais líderes da oposición, sen que na maioría dos casos transcendieran á opinión pública. O outro obxectivo prioritario de Suárez era a amnistía, que se aprobou na Coruña o 30 de xullo.

Adolfo Suárez tivo a intuición, e a visión histórica, de legalizalo PCE, en contra da opinión das aínda poderosas forzas do antigo réxime e membros do seu propio

Goberno, así como dalgúns socialistas que vían nisto un risco engadido na batalla por ocupa-lo poder hexemónico da esquerda. Outros, pola contra, opinaban que se podería crear un gran problema se os comunistas permanecían fóra do xogo político, porque podería ser interpretado como unha concesión de privilexios por parte dos que, á fin e ó cabo, proviñan do franquismo.

Desde 1975, o PCE estaba no que se deu en chamar "eurocomunismo", pero á súa fronte permanecía a vella garda comunista, vinculada á guerra civil e a Moscova. Para moitos, Carrillo era o "asasino de Paracuellos", como se encargaran de alear algunhas publicacións identificadas coa extrema dereita. Esa continuidade resultou, co tempo, negativa para recoller votos, a diferenza do PSOE, que en 1976 celebrou o seu primeiro congreso en España desde a guerra civil, que supuxo a consagración de Felipe González como secretario xeral e líder do partido, e do que andando o tempo sería o "felipismo". Logo, en 1978, nunha rolda de prensa en Barcelona, anunciara a renuncia do PSOE ó marxismo, o que se consumou, non sen gran rebumbio no seo do partido, no congreso de maio de 1979.

Foi precisamente uns días desdaquel primeiro congreso do PSOE, en Madrid, cando Santiago Carrillo celebrou unha rolda de prensa clandestina na que se presentou sen perruca ante os periodistas. Faltaban só cinco días para a celebración do referendo sobre a reforma política. O 15 de decembro de 1976, Suárez logra un éxito espectacular: o "si" recibe o 94 por cento dos votos, mentres que a abstención propugnada pola esquerda só logra o 22 por cento, e o "non" defendido polos franquistas non supera o 3 por cento. Sete días despois, Carrillo foi detido na capital. Ofrecéronlle regresar a París ou quedar e pasar a disposición do Tribunal de Orde Pública. O 9 de abril de 1977, Sábado Santo, Suárez legalizou os comunistas. A sorte estaba botada.

Mitin de Santiago Carrillo nun cine de Madrid durante a primeira campaña electoral